

УДК 338.54:339.922(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v054.2025.22>**І. В. Вівчар**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3661-101X>

кандидат політичних наук, доцент

Рівненського державного гуманітарного університету

О. П. ПостельжукORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7123-7908>

кандидат історичних наук, доцент

Рівненського державного гуманітарного університету

О. В. КретORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1736-3863>

кандидат політичних наук, доцент

Рівненського державного гуманітарного університету

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Постановка проблеми дослідження. Російська повномасштабна агресія у лютому 2022 р. спричинила безпрецедентний обвал української економіки, руйнацію критичної інфраструктури, масову вимушену міграцію та різке зростання соціально-економічних ризиків. Витрати на відновлення країни багатократно перевищують її довоєнні фінансові можливості, а внутрішні ресурси бюджету не здатні покрити навіть першочергові потреби швидкої реконструкції. Без системної зовнішньої підтримки, держава ризикує зіткнутися з погіршенням макрофінансової нестабільності, інституційним виснаженням та втратою довіри з боку інвесторів. Водночас величезний обсяг міжнародної допомоги ставить перед Україною нові виклики: забезпечення прозорості й ефективності використання коштів, створення координаційної платформи донорів, мінімізації корупційних і безпекових ризиків, а також інтеграції зовнішніх ресурсів у довгострокову стратегію «зеленого» й цифрового розвитку. Саме тому, критично важливо проаналізувати структуру, масштаби й системний вплив міжнародної економічної підтримки, щоб окреслити оптимальні механізми її використання для відбудови, модернізації та сталого економічного зростання України.

Метою статті є всебічний аналіз ролі міжнародної економічної допомоги в забезпеченні стійкості української економіки та формуванні фінансово-інституційного підґрунтя для її післявоєнного відновлення в 2022–2024 рр. Дослідження спрямоване на виявлення ключових партнерів та оцінку масштабів і форм зовнішньої підтримки, а також систематизацію викликів й перспектив міжнародного співробітництва, зокрема визначення стратегічних напрямів трансформації

фінансової допомоги як фактору структурного розвитку. У межах дослідження було сформульовано сукупність наукових завдань, реалізація яких забезпечує системне розкриття теми міжнародної економічної допомоги Україні в умовах війни та післявоєнного відновлення.

Завданням є виявлення структурних наслідків повномасштабної війни для економіки України та обґрунтування об'єктивної потреби в зовнішній підтримці. А також аналіз масштабів, інструментів і механізмів міжнародної економічної допомоги, наданої ключовими партнерами України у 2022–2024 рр., з акцентом на порівняльну характеристику форм участі й фінансових форматів. Водночас, важливим напрямом дослідження є виокремлення ключових викликів, що ускладнюють ефективну абсорбцію всіх ресурсів, включаючи макрофінансові дисбаланси, безпекові ризики, інституційну слабкість, а також фрагментацію донорських підходів. Окремим завданням стало визначення потенціалу міжнародної допомоги як чинника структурної трансформації української економіки – через зелено-цифрову модернізацію, інституційну реформу, інтеграцію в європейські ринки та значного залучення приватного капіталу. Завершальне завдання полягає у формулюванні аналітичних висновків щодо передумов підвищення сталої ефективності міжнародного співробітництва в межах післявоєнного відновлення, з урахуванням національного інтересу України та глобального контексту.

Аналіз літератури. Після початку повномасштабної війни у 2022 р., міжнародна економічна допомога набула для України ключового значення як чинник виживання національної економіки. У новітній науковій літературі, присвя-

ченій цій темі, фіксується суттєвий прогрес щодо розуміння як структурних викликів, так і стратегічних можливостей, що виникають у результаті залучення зовнішньої підтримки в умовах війни та післявоєнного відновлення. У наукових доробках Орела Ю., Прочана А. та Нестеренка О. увага акцентована на багатофакторному характері міжнародної допомоги, яка має поєднувати бюджетну підтримку, інвестиції, грантові програми, технічну допомогу та модернізацію різної інфраструктури. Дослідники підкреслюють, що безперебійне функціонування економіки в умовах війни, стало можливим саме завдяки залученню міжнародних фінансових потоків, передусім від США, ЄС та різних міжнародних фінансових інституцій. Серед яких, наприклад, Світовий банк (СБ), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) тощо.

Водночас наголошується на важливості прозорих механізмів управління цією допомогою, якісного реформування державно-приватного партнерства та цифровізації всіх управлінських процесів. Наприклад, вчена Я. Пухальська, зосереджується на проблематиці макроекономічної дестабілізації та послаблення економічного суверенітету в умовах воєнного стану. Вона також виділяє ключові фактори, що обмежують ефективність зовнішньої допомоги: методичне зниження зайнятості, нестабільність грошово-кредитної системи, неефективність бюджетної політики, а також очевидна слабкість інституційної спроможності. У проведеному нею аналізі стверджується, що міжнародна допомога повинна супроводжуватися внутрішніми реформами, адаптованими до умов війни й обов'язково орієнтуватися не лише на фізичну відбудову, але й на забезпечення регіонального розвитку та інституційної стабільності.

Вагомий внесок у методологію аналізу зробили праці І. Хмарської у співавторстві, в яких наголошується на необхідності зеленої трансформації економіки України та використанні міжнародної допомоги для стимулювання сталого розвитку. Їх дослідження предметно акцентують на перспективності фінансування декарбонізації, впровадженні технологій енергоефективності, розвитку смарт-інфраструктури тощо. Водночас, дослідники відзначають, що без повноцінного правового та герметичного безпекового середовища, ці напрями, так і залишаються недосяжними на практиці. Натомість, Ю. Кіндзерський і В. Гуменюк, розглядають існуючу міжнародну економічну підтримку України у порівняльному контексті, з огляду на досвід післявоєнної трансформації інших держав. Їхні роботи дають змогу екстраполювати уроки з «Плану Маршалла», модернізаційних програм для Балкан і досвіду економічної реінтеграції Східної Європи після

різних конфліктів. Ці підходи підкреслюють важливість довгострокового стратегічного бачення відбудови, заснованого на поєднанні безпекових, економічних і соціальних параметрів.

Існуюча наукова література свідчить про наявність консенсусу щодо вирішального значення міжнародної економічної допомоги для України у воєнний та післявоєнний періоди. Водночас вона демонструє, що ефективність цієї допомоги прямо залежить від якості внутрішньої української політики, рівня інституційної спроможності, а також здатності держави забезпечити інтеграцію зовнішніх ресурсів у цілісну модель сталого економічного розвитку. Перспективними напрямками подальших досліджень є розробка моделей інтеграції міжнародної технічної допомоги у якісне реформування конкретних галузей, аналіз ефективності донорських програм і порівняння з аналогами повоєнного розвитку інших країн.

Виклад основного матеріалу. Повномасштабна війна, яку Російська Федерація (РФ) розпочала проти України в лютому 2022 р., стала причиною значних гуманітарних та економічних втрат. За підсумками 2022 р. валовий внутрішній продукт України скоротився орієнтовно на 30%, масштабні пошкодження були завдані критичній інфраструктурі, зокрема енергетичній, транспортній і житловій. Мільйони українців стали внутрішньо переміщеними особами або біженцями за кордоном. Світовий банк станом на кінець 2023 р. оцінює загальні витрати, необхідні для реконструкції та відновлення України, у розмірі 486 млрд доларів США. Ця цифра значно перевищує середньорічні показники ВВП України за кілька років до війни, що свідчить про неможливість забезпечити відбудову країни власними ресурсами [24].

Внаслідок цього, зовнішня фінансова, технічна, гуманітарна підтримка, інвестиції, торговельна взаємодія та співпраця з міжнародними організаціями, набули критичного значення для економічного відновлення України. Упродовж 2022–2024 рр. міжнародні партнери України, насамперед країни Європейського Союзу (ЄС), Велика Британія, США та Канада, мобілізували значні ресурси. Було надано масштабну військову, економічну та гуманітарну допомогу, реалізовано низку торговельних поступок і створено умови для посилення економічної інтеграції України із Заходом. Зокрема, ЄС запровадив режим тимчасової лібералізації торгівлі, знявши митні та нетарифні бар'єри на український експорт, а США та Велика Британія значно розширили обсяги фінансової й військової підтримки України. Також, предметно активізувалося співробітництво України з країнами Центральної та Східної Європи (ЦСЕ), серед яких є кейси Польщі та Чехії, що стали логістичними й гуманітарними

хабами, забезпечивши економічне партнерство через підтримку українських підприємств, релокованих у ці держави [19]. Російська агресія завдала Україні колосальних економічних втрат. За перший рік війни економіка України скоротилася майже на третину – на 29,1% у 2022 р., що стало найбільшим падінням ВВП в новітній історії країни. Бойові дії, окупація частини територій та безперервні ракетні удари, призвели до зупинки підприємств, руйнування виробничих потужностей та логістичних ланцюгів. Експорт товарів з України у 2022 р. критично скоротився, особливо через блокаду чорноморських портів. І це попри те, що наприкінці року вдалося частково відновити аграрний експорт з країни, завдяки Чорноморській зерновій ініціативі та переорієнтації маршрутів через сухопутні коридори. Водночас, річна інфляція у 2022 р. прискорилася до 20%, а українська національна валюта зазнала значного тиску, через різке зростання безробіття та бідності [20].

Однак, українська економіка проявила неабияку стійкість. У 2023 р. спостерігалось певне відновлення: за різними оцінками, зростання реального ВВП становило від 2% до 5% [11]. Зокрема, завдяки адаптації бізнесу до військових умов, значного збільшення воєнного виробництва та безпрецедентній міжнародній фінансовій підтримці. Проте масштаби потреб залишаються надзвичайними. За даними уряду України, ЄС, ООН та Світового банку, прямі фізичні збитки інфраструктури та житлового фонду України (станом на кінець 2023 р.), перевищують 135 млрд доларів США. А загальні потреби у відновленні складають близько 486 млрд доларів США. Зазначена сума охоплює відбудову зруйнованого житла, критичної інфраструктури (енергетика, транспорт тощо), розмінування територій, відновлення економіки та соціальної сфери протягом наступного десятиліття [4].

Лише у 2024 р. для першочергових потреб швидкого відновлення, необхідно не менше 14–15 млрд доларів США. З яких станом на початок 2024 р. було забезпечено приблизно 5,5 млрд, а дефіцит фінансування становив близько 9,5 млрд [11]. Окрім фізичних руйнувань, війна спричинила масову міграцію: за даними ООН, близько 5 млн українських біженців перебувають у країнах Європи (не рахуючи кількох мільйонів внутрішньо переміщених осіб). Це спричинило втрату трудового та інтелектуального потенціалу, проте створило феномен української діаспори воєнного часу, яка підтримує зв'язки з батьківщиною (грошові перекази українських працівників з-за кордону в 2022–2023 рр., залишалися важливим джерелом доходів). За різними оцінками, лише в Польщі станом на кінець 2024 р.,

залишалося близько 1 млн українських біженців. У Чехії, сотні тисяч, десятки тисяч у Великій Британії, що вимагало значних фінансових витрат приймаючих країн, але також створювало можливості для інтеграції українців у ринки праці цих держав. Отож, з самого початку повномасштабної війни було очевидно, що міжнародна допомога та співпраця є життєво необхідними для збереження економічної стійкості України й підготовки стійкого ґрунту для післявоєнного відновлення. Уряд України ще у квітні 2022 р., створив «Національну раду з відновлення», також були розроблені перші плани відбудови вартістю сотні мільярдів доларів США. Уже в липні 2022 р. у Лугано (Швейцарія), відбулася Перша міжнародна конференція з питань відновлення України, де були окреслені головні принципи «Луганської декларації»: прозорість, підзвітність, партнерство з приватним сектором тощо. Ці зусилля відображають розуміння того, що відновлення України є спільним завданням міжнародної спільноти.

Важливим є розуміння політичної ролі міжнародних економічних відносин, яку вони відіграли у 2022–2024 рр., через значущість різних форм співпраці. Наприклад, Польща надала Україні провідну економічну й фінансову підтримку, опісля повномасштабної агресії Росії у 2022 р. За підсумками 2024 р., сумарний обсяг фінансової допомоги Україні й українським біженцям з боку Польщі, становив 4,91% ВВП країни. З яких на підтримку самої України, припадало 0,71% ВВП, а на допомогу біженцям – 4,2% ВВП. Це найвищий показник серед усіх донорів у співвідношенні до розміру економіки, що підкреслює безпрецедентний рівень об'єму залучення польських фінансових ресурсів [12]. Сукупна вартість військової допомоги Україні, перевищила PLN 15 млрд доларів США. Окрім цього, Польща фінансувала широкі гуманітарні програми, покриваючи базові соціальні послуги, медичну допомогу, житло та працевлаштування громадян України. Лише у 2022 р. витрати на утримання біженців склали PLN 4,9 млрд доларів, а у 2023 р. – PLN 2,5 млрд. Польща компенсувала видатки місцевим органам влади, субсидувала проживання та харчування, а також забезпечувала виплату соціальної допомоги. Польща відіграла ключову роль у забезпеченні транзиту європейської гуманітарної та фінансової допомоги через власні логістичні хаби. Протягом першого півріччя 2022 р., понад 80% європейської гуманітарної допомоги Україні (вартістю близько 800 млн євро), було доставлено через польські логістичні центри. Польща також фінансувала постачання енергетичного обладнання, продуктів харчування, медикаментів, пального та іншої матеріальної допомоги. Значна частина економічної підтримки сприяла стабілі-

зації ситуації в Україні, а також залученню українців до польського ринку праці. Спрощені процедури дозволили досягти рівня зайнятості серед українських біженців у понад 65%, що є найвищим серед країн ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку) [12].

Війна суттєво трансформувала структуру зовнішньої торгівлі України, посиливши роль Польщі як торговельного партнера. У 2023 р. Польща стала другим за обсягом торговельним партнером України (після Китаю), а загальний обсяг двосторонньої торгівлі перевищив 11 млрд доларів США. Польський експорт до України зріс на 80% у 2021–2023 рр., а сама Україна піднялася з 15-го на 7-е місце серед ринків збуту польських товарів. У 2023 р. експорт Польщі до України становив 11,4 млрд євро, імпорту з України – 4,3 млрд євро, що забезпечило Польщі значне позитивне торговельне сальдо [5].

Польща чітко заявила про намір стати лідером повоєнної відбудови України. У 2023 р. уряд Польщі призначив спеціального уповноваженого з питань реконструкції України. А у травні 2022 р. разом зі Швецією, організував у Варшаві міжнародну донорську конференцію, де було зібрано 6 млрд доларів гуманітарної допомоги. Польські компанії активно долучаються до виставок та різних форумів з питань відбудови, а для стимулювання бізнесу запроваджені гнучкі механізми страхування інвестицій від воєнних ризиків і фінансування проектів через Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK). Основними напрямками інтересу польського бізнесу є будівництво, інфраструктура, енергетика та виробництво різних будматеріалів. В «Національному плані відновлення України», закладено проекти спільної інтеграції інфраструктури, транзитних коридорів, енергетичних мереж і медичних реформ тощо [10].

Загалом у 2022–2024 рр., Польща стала для України найближчим економічним союзником і партнером, забезпечивши системну фінансову підтримку, всіляко сприяючи торговельно-економічній інтеграції країни та закладаючи інституційні засади для спільної післявоєнної відбудови [5].

Чеська Республіка, маючи менший економічний потенціал порівняно з Польщею, входить до числа лідерів за часткою допомоги Україні, відносно ВВП. [21] За заявою прем'єр-міністра Чехії П. Фіали, підтримка України є як моральним обов'язком, так і економічною можливістю для чеського бізнесу. У 2023 р. експорт Чехії до України сягнув CZK 45 млрд. (приблизно 2 млрд доларів США), що на 75% більше, ніж у 2022 р. (CZK 25 млрд). Український напрямок став одним із найдинамічніших для чеських експортерів. При цьому, основними позиціями такого експорту залишається продукція машинобудування, транс-

портні засоби, технологічне обладнання, а також енергетичне устаткування. Частина цього експорту була безпосередньо пов'язана з відновленням української інфраструктури в 2022–2023 рр. Чехія поставила Україні великі електрогенератори на суму близько CZK 80 млн, водоочисні станції для Дніпропетровської області, чимало обладнання для операційних у лікарнях Львова, Києва та Харкова [7]. Чеський бізнес активно освоює нові ніші на українському ринку, зокрема в агросекторі (насіння, азотні добрива, сільськогосподарська техніка) та залізничній сфері (модернізація вагонів і локомотивів). З українського боку, експорт до Чехії у 2023 р. становив близько 1,13 млрд доларів США. Ключові статті: залізна руда, дрого, електрокабелі, сільськогосподарська продукція [15]. Фізично (у тоннах), обсяг українського експорту до Чехії значно перевищує імпорту в цю країну. Однак через нижчу вартість сировини, загальна вартість імпорту з України менша [16]. Чехія використовує європейські фінансові інструменти для залучення власних компаній до повоєнної відбудови України: уряд отримав кілька сот мільйонів євро від ЄС на ці цілі [15]. Отож, у 2022–2024 рр. Чеська Республіка зайняла одну з провідних позицій серед партнерів України за співвідношенням фінансової допомоги до ВВП та суттєво наростила обсяги торгівлі (експорт CZK 45 млрд). А також заклала інституційні та фінансові основи для подальшої участі в післявоєнній відбудові країни [6].

Чехія активно готується до участі у післявоєнних відновлювальних проектах в Україні. Ще у 2022 р. уряд Чеської Республіки затвердив програму «План відновлення, стабілізації та допомоги 2023–2025» з бюджетом CZK 1,5 млрд (60 млн євро) для надання грантів на гуманітарні та відновлювальні проекти. Паралельно Чехія стимулює залучення приватного капіталу через створення інституційних механізмів. У березні 2023 р. уряд започаткував посаду уповноваженого з питань реконструкції України, яку відразу обійняв Т. Копечний, для координації взаємодії чеського бізнесу з українськими партнерами. Чехія ініціювала створення спеціального фінансового інструменту ЄС для підтримки національних компаній, що працюють в Україні. У березні 2025 р. Єврокомісія схвалила виділення Чехії 188 млн євро у межах «Ukraine Facility» для гарантій за інвестиційними кредитами чеським підприємствам, які беруть участь у відновленні України [3].

Ця програма дає можливість чеському Національному банку розвитку (ČMZRB) надавати гарантії для кредитів українських банків, що фінансують проекти з участю чеських компаній. Очікується, що до осені 2025 р. чеські фірми отримають доступ до кредитних лімітів, обсягом

приблизно CZK 5 млрд (200 млн євро) під гарантії для роботи на українському ринку. Водночас, прем'єр-міністр Чехії П. Фіала відзначив, що вже десятки чеських проектів реалізуються в Україні, серед яких – відновлення енергетики, водопостачання, медичної інфраструктури тощо. Чеські компанії зацікавлені у проектах з модернізації електро- та тепломереж, постачанні вагонів і трамваїв, будівництві модульного житла, розвитку транспортної інфраструктури. Окремим напрямом стало адресне залучення Чехії до відбудови регіонів: уряд взяв шефство над відновленням соціальної інфраструктури Київської області, профінансувавши, зокрема, відбудову школи в Бородянці. Таким чином, Чехія реалізує цільову підтримку, концентруючись на напрямках, де має власну експертизу. Незважаючи на відносно скромний масштаб економіки, внесок Чехії у підтримку й оборону України є суттєвим і послідовно формує підвалини для майбутньої економічної співпраці. Україна отримує доступ до технологій і капіталу, а чеські підприємства нові ринки збуту та можливість інтеграції у масштабні проекти відбудови сусідньої країни [7].

Велика Британія з початку повномасштабної агресії Росії, стала одним із найпослідовніших і системних економічних партнерів України. Лондон діє як стратегічний донор, надаючи багатовекторну підтримку, що охоплює не лише військову, але й фінансову, гуманітарну та інституційну площини [17]. З початку війни, загальний обсяг [не]мілітарної підтримки з боку Британії перевищив 5 млрд фунтів стерлінгів, що охоплює/включає прямі гранти, гуманітарні програми, кредитні гарантії та різні інвестиційні механізми. Ключовий економічний внесок забезпечують державні гарантії для кредитів Світового банку на суму 4.100.000.000 фунтів стерлінгів, що дозволило уряду України планувати національний бюджет, фінансувати соціальні виплати та заробітні плати у державному секторі й стабілізувати фінансовий сектор.

Окрім цього, понад 1.000.000.000 фунтів стерлінгів було виділено урядом у формі грантів, які спрямовано на гуманітарну допомогу, підтримку енергетичного сектору, проекти розмінування, відновлення інфраструктури та реформи. Протягом 2022–2023 рр. Британія надала понад 120.000.000 фунтів стерлінгів на гуманітарні програми, зокрема через механізми ООН для забезпечення базових потреб постраждалих українців. Понад 100.000.000 фунтів стерлінгів спрямовано на підтримку енергетики, зокрема закупівлю генераторів і ремонт обладнання під час масованих російських атак на енергетичну інфраструктуру України. Велика Британія реалізує масштабні фінансові ініціативи у сфері відбудови.

Зокрема, Державне агентство експортного кредитування збільшило ліміт фінансування для проектів в Україні до 3.500.000.000 фунтів стерлінгів. Запроваджено інструмент страхування військових ризиків для інвесторів у співпраці зі СБіЄБРР [17].

Значна частина грантової та кредитної підтримки спрямована на модернізацію інфраструктури, розвиток енергетики, підтримку малого й середнього бізнесу. Велика Британія також є одним з основних рушіїв торговельної лібералізації: з 2022 р. діє повне скасування мит і квот для українських товарів, що сприяло зростанню обсягів експорту та імпорту. У 2023 р. двосторонній товарообіг досяг 1.600.000.000 фунтів стерлінгів, а у 2024 р. – 1.800.000.000 фунтів стерлінгів. Український експорт у Велику Британію включає різні метали, аграрну продукцію, залізну руду тощо. А британський експорт в Україну, це, насамперед, автомобілі, промислове обладнання, фармацевтика, хімічні товари. При цьому, окремий пріоритет має фінансування реформ та інституційної модернізації. Через «Фонд належного врядування» уряд Британії виділив 38 000 000 фунтів стерлінгів на підтримку антикорупційних, судових і цифрових реформ в Україні. Суттєвою є також підтримка програм розмінування, інституційної допомоги органам влади, фінансування проектів у сфері енергетичної стійкості та локальних ініціатив з відновлення інфраструктури. Прямі іноземні інвестиції британського бізнесу в Україну у 2023 р. становили 806.000.000 фунтів стерлінгів із перспективою зростання, опісля нормалізації безпекової ситуації [14]. Отож, Велика Британія у 2022–2024 рр. забезпечила для України системну економічну підтримку, яка охоплює бюджетну, інфраструктурну, енергетичну та торговельну сфери, створюючи фінансовий фундамент для стійкості в умовах війни та потенціалу для відновлення і модернізації в післявоєнний період [19].

Двостороння торгівля між Україною та Великою Британією до початку повномасштабної війни, залишалася відносно незначною та не перевищувала 0,2% від загального зовнішнього товарообігу України. Однак після виходу Великої Британії з ЄС, уряд Лондона поставив за мету зміцнення двосторонніх відносин, зокрема через укладання угоди про політичну співпрацю та вільну торгівлю, що набула чинності у 2021 р. Як жест підтримки української економіки, у травні 2022 р. Велика Британія скасувала всі мита та квоти у взаємній торгівлі, зберігаючи цей режим і надалі. Це дозволило українським виробникам металургійної, аграрної та промислової продукції, безперешкодно експортувати свою продукцію до Сполученого Королівства [8]. Водночас, Велика Британія розглядає Україну як доволі пер-

спективний ринок для експорту машинобудівної продукції, фармацевтики, автомобілів та іншої продукції обробної промисловості. Після 2021 р. обсяги торгівлі почали динамічно зростати. У 2023 р. товарообіг між Великою Британією та Україною становив приблизно 1.600.000.000 фунтів стерлінгів, що майже на 20% більше, ніж до початку війни. За підсумками чотирьох кварталів 2024 р., товарообіг сягнув 1.800.000.000 фунтів стерлінгів, що відображає сталу позитивну динаміку. Структура торгівлі характеризується тим, що експорт Британії в Україну склав майже 1.000.000.000 фунтів стерлінгів, а імпорт з України – біля 700.000.000 фунтів стерлінгів [8].

Україна експортує до Великої Британії переважно сировинні товари, включаючи метали, залізну руду та аграрну продукцію. При цьому, тільки у 2023 р. постачання труб, феросплавів і соків, становило приблизно 130.000.000 фунтів стерлінгів. Натомість, Велика Британія експортує в Україну переважно автомобілі, зокрема реекспортовані авто на суму 222.000.000 млн. доларів у 2023 р., а також промислове обладнання, хімікати, алкогольні напої та фармацевтичну продукцію [9]. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій з боку британського бізнесу в Україну в 2023 р., становив 806.000.000 фунтів стерлінгів, що на 20% менше за довоєнний рівень. Зниження інвестиційної активності пояснюється високими безпековими ризиками, однак із закінченням війни очікується зростання інтересу з боку британських фінансових та енергетичних компаній. На даний момент великі британські корпорації співпрацюють з Україною переважно у сферах консалтингу щодо фондів відновлення, гуманітарних ініціатив і обмежених виробничих проектів. Потенціал для подальшого всестороннього розширення цих економічних зв'язків, залишається високим і може швидко реалізуватися із зниженням ризиків та стабілізацією ситуації [8].

США відіграють центральну роль у міжнародній підтримці України та залишаються ключовим донором фінансової, економічної й технічної допомоги. США мають найбільші економічні можливості серед союзників і забезпечують наймасштабнішу підтримку, згуртовуючи партнерів по НАТО (Організація Північноатлантичного договору) навколо політики підтримки щоденного українського спротиву. Упродовж трьох років війни, підхід США еволюціонував від екстреного постачання оборонних засобів до формування довгострокової стратегії середньострокової допомоги та підтримки повоєнної відбудови. Найбільше значення має внесок США у фінансування українського державного сектора. Через агентство США з міжнародного розвитку (USAID) впроваджена програма прямої бюджетної підтримки, кошти якої напряму пере-

казуються у державний бюджет України, через механізм СБ (проект PEACE). Станом на травень 2024 р., USAID вже виділило 22.900.000.000 доларів на пряме бюджетне фінансування України, що дозволяє забезпечити виплату пенсій і зарплат освітянам і медикам, а також частково покривати адміністративні витрати держави. Без цієї підтримки, уряд України був би змушений або вдаватися до неконтрольованої емісії, або скорочувати ключові державні видатки, що створило б загрозу для функціонування всієї держави.

Додатково, США надали позику на 2.500.000.000 доларів через механізм СБ та виступили гарантом за кредитами на 4.800.000.000 доларів для України і Молдови [18]. Міністерство фінансів США координує цю підтримку разом з іншими донорами, щоб Україна щомісячно отримувала необхідні 3.000.000.000–4.000.000.000 доларів США для бюджетних потреб [17].

У торговельно-інвестиційній сфері США не є основним партнером України, але обсяги та стратегічна важливість взаємодії зростають. У 2021 р. двосторонній товарообіг склав близько 4.000.000.000 доларів, з яких експорт з України – 1.200.000.000 доларів, а імпорт зі США – 2.800.000.000 доларів. Після початку війни, США скасували ввізні мита на українську сталь та низку інших товарів, що сприяло зростанню експорту. У 2023 р. український експорт до США становив 1.100.000.000 доларів, а імпорт із США – 1.500.000.000–1.700.000.000 доларів [23]. Україна експортує до США переважно продукцію своєї металургії (наприклад, залізні труби на 129.000.000 доларів у 2023 р.) та продукти харчування. А із США в Україну надходять автомобілі, нафта, паливо, промислове обладнання, ІТ-послуги тощо.

Американські інвестиції в Україну традиційно зосереджені здебільшого в агробізнесі, де працюють компанії John Deere, Cargill, Corteva, а також у секторі інформаційних технологій. Через війну нові інвестиції були майже повністю призупинені, однак продовжується співпраця у гнучкому форматі консалтингово-інвестиційних проектів: компанії BlackRock, J. P. Morgan, Goldman Sachs консультують український уряд щодо управління державним боргом, створення фондів відновлення, розробки механізмів використання конфіскованих російських активів тощо. За підтримки USAID розробляються програми кредитування малого та середнього бізнесу і страхування військових ризиків у співпраці з Корпорацією фінансування розвитку США (DFC) [22].

У липні 2023 р. на саміті НАТО у Вільнюсі, країни G7, включаючи США, підписали декларацію про довгострокові гарантії безпеки для України,

що передбачає не лише військову, але й фінансову підтримку оборонного сектору. В серпні 2023 р. укладена Українсько-американська партнерська угода про безпеку: рамковий документ, що закладає підґрунтя для довгострокової військової та фінансової співпраці на десятиліття вперед.

Отже, США у 2022–2024 рр. виконували роль гаранта фінансової життєздатності України та провідного постачальника ресурсів для її оборони й державної стійкості. Всі коливання у внутрішній політиці США, особливо дискусії в Конгресі щодо обсягів допомоги, мають безпосередній вплив на економічну стабільність України. Підтримка з боку США наразі залишається двопартійною, однак Україна прагне поступово диверсифікувати джерела підтримки, розвиваючи співпрацю з ЄС та іншими світовими донорами. Внесок США у післявоєнне відновлення України вже є фундаментальним, оскільки американські ресурси підтримують функціонування економіки під час війни, а експертна і ділова участь США стане основою для формування «Плану Маршалла» для України після завершення бойових дій (табл. 1).

Дані, узагальнені у таблиці, засвідчують критичне значення міжнародної економічної, фінансової та технічної допомоги для стійкості та поступового відновлення України у 2022–2024 рр.

Жодна країна з-поміж партнерів не могла би самостійно забезпечити всіх необхідних обсягів фінансування, технологічної підтримки та експертної участі, які вимагає масштабна повоєнна реконструкція. Роль провідних донорів – ЄС, США, Великої Британії, Польщі, Чехії, системно проявляється як у прямих фінансових вливаннях (гранти, макрофінансова допомога, бюджетна підтримка, кредитні гарантії тощо), так і в забезпеченні гуманітарних програм, реформ, торговельної лібералізації й інтеграції українського бізнесу у західні ринки. Системність цієї допомоги та створення багаторівневої інфраструктури підтримки, дозволили Україні не лише утримувати базову економічну та соціальну стабільність під час війни, але й поступово переходити до фаз відновлення, швидко нарощувати експорт, залучати інвестиції і закладати інституційні основи для модернізації. Інституційна й політична участь провідних партнерів не лише забезпечила доступ до ресурсів, а й стала фактором довіри до українських реформ і перспектив інтеграції у європейський економічний простір. У підсумку, міжнародна підтримка, структурована за принципом спільної відповідальності та багатоканальної взаємодії, визначила головний напрям економічного розвитку України в умовах війни, зрештою

Таблиця 1

Ключові міжнародні партнери та фінансова підтримка України у 2022–2024 рр.

Країна	Обсяг фінансової допомоги / підтримки (2022–2024 рр.)	Структура допомоги / особливості економічної взаємодії	Торговельний оборот з Україною, 2023–2024 рр.
ЄС	>€77 млрд (гранти, кредити, макрофінансова допомога, гуманітарні програми)	Лібералізація торгівлі (скасування мит, квот, ліберальний доступ до ринку), мобілізація банківських і донорських ресурсів, підтримка біженців, участь ЄІВ та ЄБРР	~€44 млрд експорт, ~€28 млрд імпорт (2023)
Польща	Сумарно 4,91% власного ВВП: 0,71% на Україну, 4,2% на підтримку біженців; військова допомога – 15 млрд злотих; гуманітарна допомога, підтримка біженців – 7,4 млрд злотих (2022–2023 рр.)	Провідна роль у фінансуванні логістики, базових послуг, житла, соціальної допомоги; хаб транзиту допомоги та торгівлі, компенсація видатків органам влади; стимулювання зайнятості біженців (65%); страхування інвестицій	\$11 млрд (2023), польський експорт до України – €11,4 млрд, імпорт – €4,3 млрд
Чехія	CZK 1,5 млрд грантів (≈€60 млн) на проекти допомоги (2023–2025); експорт енергогенераторів – CZK 80 млн; кредитна підтримка – до CZK 5 млрд (≈€200 млн)	Лідер за часткою допомоги від ВВП; урядовий координатор реконструкції; значні поставки обладнання; стимулювання приватного капіталу (EU-backed гарантії)	CZK 45 млрд експорт до України (~\$2 млрд), імпорт з України – ~\$1,13 млрд
Велика Британія	>5 млрд фунтів стерлінгів немілітарної допомоги; державні гарантії – 4,1 млрд фунтів; гранти, гуманітарні програми – понад 1 млрд фунтів; пряма бюджетна підтримка, кредитні механізми, фінансування енергетики, реформ, розмінування	Лібералізація торгівлі (повне скасування мит/квот з 2022 р.), підтримка фін. системи, пріоритет – інвестиції у відбудову, страхування воєнних ризиків; фокус на розвиток інституцій, реформ, енергетики	£1,6 млрд (2023), £1,8 млрд (2024); експорт Британії – £1,0 млрд, імпорт з України – £0,7 млрд
США	22,9 млрд доларів грантів на бюджетну підтримку (USAID); 2,5 млрд доларів позика (Світовий банк); 4,8 млрд доларів кредитних гарантії; щомісячна підтримка бюджету – 3–4 млрд доларів; прямі інвестиції призупинено	Пряма бюджетна підтримка (зарплати, соц. витрати, медична сфера), макрофінансування, розвиток ІТ, агросектору; зростання консалтингових проектів, страхування воєнних ризиків	\$4 млрд (2021), експорт до США – \$1,1 млрд (2023), імпорт – \$1,5–1,7 млрд

створила базу для довгострокової стійкості й післявоєнного зростання. Процес відновлення української економіки після повномасштабної війни з Росією, супроводжується низкою складних викликів і водночас відкриває значні перспективи, особливо у сфері міжнародної економічної допомоги. Окремі дослідники вважають, що післявоєнна відбудова України є багатовекторним процесом, що передбачає оцінку поточного стану економіки, визначення ключових проблем, які гальмують розвиток і розробку стратегій реструктуризації секторів економіки. Вони акцентують увагу на важливості міжнародної допомоги, яка відіграє вирішальну роль у реалізації фінансових проєктів і реформуванні економіки на інноваційних засадах. Зокрема, через цифровізацію та впровадження «зеленого курсу» для декарбонізації економіки та боротьби з сучасними кліматичними змінами. Основними викликами (на їхню думку) є складність залучення інвестицій через військові ризики, високий рівень корупції, кристалізацію бюрократії, необхідність ефективного використання зовнішньої допомоги, а також

забезпечення довгострокових стратегій, що враховують унікальність української ситуації та національні інтереси [1].

Пухальська Я. додає до цих викликів ще й питання макроекономічної нестабільності, сталого зниження зайнятості, платоспроможності населення та відсутність перевірених механізмів монетарної і фінансової політики в умовах війни. Важливим аспектом, який вона чітко відзначає, є пошук ефективної економічної моделі післявоєнного розвитку, яка б дозволила не тільки відновити втрачені потужності, але й забезпечити сталий розвиток регіонів, враховуючи специфіку кожного з них і глобальні тренди [13].

Щодо можливих перспектив, міжнародна економічна допомога (за оцінкою науковців), повинна бути спрямована на підтримку структурних змін, розвиток високотехнологічних секторів і інтеграцію України до європейського економічного простору. Важливою складовою є також створення умов для повернення та інтеграції мільйонів внутрішньо переміщених осіб і біженців, що потенційно може підсилити людський капітал

Таблиця 2

Основні виклики та перспективи міжнародної економічної допомоги Україні у 2022–2025 рр.

Стратегічний домен	Основні виклики	Ключові перспективи	Аналітичний коментар / імплікації
Фінансування відновлення	Дефіцит ресурсів понад 480 млрд USD; нерівномірність потоків; ризик «втоми донорів»	Плановане залучення конфіскованих російських активів; комбіновані грантово-кредитні пакети СБ, ЄС, G7	Надзвичайна прозора архітектура фондів, щоб мінімізувати втрати та підтримати довіру ринків
Макроекономічна стабільність	Інфляція > 20%; девальваційний тиск; імпортна енергозалежність	Поєднання прямої бюджетної підтримки та програм МВФ; поступове відкриття ринків капіталу ЄС	Зовнішня допомога має бути синхронізована з НБУ та МВФ, інакше ризик про-циклічності
Інституційна спроможність	Корупційні ризики, обмежені кадри, руйнування державних сервісів	Технічна допомога (Good Governance Fund, EU PEACE), цифровізація держпослуг	Прозорі інформаційні системи (наприклад, e-Recovery) знижують транзакційні витрати донорів
Координація донорів	Фрагментація проєктів, дублювання зусиль, відсутність єдиного «реєстру відбудови»	Механізм Multi-agency Donor Coordination Platform; стандарти Лугано	Необхідна єдина база проєктів, щоб уникнути «конкуренції грантів»
Безпекові ризики	Триваючі обстріли, високі премії страхування, логістичні обмеження	Воєнне страхування (MIGA, UKEF), кластеризація виробництва у глибині країни	Безпекові гарантії – передумова приватних інвестицій; потрібні державні репресійні механізми
Людський капітал	Масова міграція (~5 млн), брак кваліфікованих кадрів, демографічні зсуви	Програми повернення та реінтеграції, мобільність на європейському ринку праці, дистанційна зайнятість	Діаспора – канал капіталу та ноу-хау; потрібні податкові стимули й житлова інфраструктура
Регіональна реконструкція	Нерівномірність руйнувань; складність пріоритизації	Децентралізовані фонди та «шефство» країн-партнерів над громадами; регіональні офіси ЄБРР	Пілотні проєкти (Київщина, Харківщина) формують стандарти та каталоги рішень для інших областей
Зелене та цифрове відновлення	Ризик повернення до «карбонового» статус-кво; вузькість внутрішнього ринку ВДЕ	Європейська «зелена угода», гранти на декарбонізацію, смарт-грид, 5G-відбудова	Інтеграція в енергетичний та цифровий ринки ЄС скорочує експортні бар'єри й підвищує енергобезпеку
Залучення приватного капіталу	Високі ризикові премії, невизначеність прав власності	Гарантії UKEF, DFC, ЄБРР; біржові інструменти «Ukraine Bonds»; PPP-механізми	Масштабування можливе лише після ухвалення закону про страхування воєнних ризиків та реформи судів

й підтримати ринок праці. Не менш важливим є і адаптація зарубіжного досвіду, зокрема, через аналіз успішних кейсів відновлення опісля Другої світової війни (для прикладу, таких, як «План Маршалла»). Після трьох років широкомасштабної війни, міжнародна економічна підтримка стала системо-утворювальним чинником виживання української економіки. Обсяги потенційної допомоги вже зіставні з довоєнним ВВП країни. Однак її ефективність визначатиметься не лише фінансовою масою, а й здатністю України та західних партнерів, усунути комплекс викликів: від макрофінансових дисбалансів і дефіциту управлінських потужностей до безпекових ризиків й людського капіталу [22].

Одночасно вікно можливостей охоплює модернізацію інфраструктури на «зелено-цифрових» принципах, інституційне зближення з ЄС і залучення приватних інвесторів під гарантії й воєнне страхування. Ключові бар'єри та точки росту міжнародної допомоги, подано в єдиній аналітичній таблиці 2.

Наведена таблиця демонструє, що міжнародна допомога відкриває не тільки фінансовий, але й структурний потенціал: модернізація державного управління, інтеграція до ринків ЄС, зелено-цифрова трансформація та залучення приватних інвесторів. Реалізація цих перспектив залежатиме від здатності України забезпечити макрофінансову стабільність, верховенство права та координацію із світовими донорами. Саме на стику цих компонентів формується довгострокова стійкість і ефективність післявоєнної відбудови.

Висновки. Узагальнюючи проведений аналіз, можна ствердити, що міжнародна економічна допомога стала системо-формуючим чинником збереження макрофінансової й соціальної стійкості України у воєнний період та водночас відкрила вікно структурних можливостей для довгострокової модернізації. По-перше, це грантово-кредитні пакети, бюджетні трансфери та гарантії міжнародних фінансових інституцій нейтралізували наявний дефіцит ліквідності, що виник унаслідок різкого падіння ВВП і руйнації податкової бази, забезпечивши безперервність виконання державою критично важливих зобов'язань у соціальній та безпековій сферах. По-друге, лібералізаційні кроки ключових партнерів, насамперед ЄС, США та Великої Британії, які сприяли швидкій переорієнтації зовнішньої торгівлі, частковій компенсації втрат чорноморського експорту й появі нових логістичних коридорів, що заклало основу для поступового відновлення ділової активності. По-третє, комплекс технічної допомоги, який охоплює інституційні реформи, цифровізацію державних сервісів і впровадження «зеленого курсу», що трансформує післявоєнну модель зростання від

сировинної до інноваційно-технологічної, інтегрованої у європейський економічний простір.

Водночас ефективність зовнішньої підтримки визначається здатністю українських інституцій забезпечити прозору управлінську архітектуру, синхронізовану з багаторівневою донорською координацією та мінімізувати корупційні й безпекові ризики, що залишаються головними обмеженнями для масштабного залучення приватного капіталу. Без створення дієвих механізмів воєнного страхування, реформування судової системи й закладення чітких правил оцінки пріоритетності проєктів відбудови, міжнародні ресурси ризикують стати [про]циклічними й недостатньо результативними. Окрім того, демографічні втрати та відтік кваліфікованої робочої сили потребують паралельних з фінансуванням програм повернення й реінтеграції населення, щоб запобігти довгостроковому дефіциту людського капіталу.

Отже, стійка повоєнна реконструкція України можлива лише за умови перетворення міжнародної допомоги з інструмента кризового реагування на каталізатор структурних реформ, що передбачає три взаємозалежні вектори: по-перше, підтримання макрофінансової стабільності через довгострокові, прогнозовані й умовні пакети; по-друге, інституційне зміцнення держави, спрямоване на верховенство права й цифрову прозорість; по-третє, стратегічну орієнтацію на «зелено-цифрову» економіку, інтегровану в європейські та глобальні ланцюги вартості. Реалізація цих умов перетворить післявоєнне відновлення на стрімкий розвиток, зрештою створить передумови для інклюзивного, конкурентоспроможного зростання України в середньо-та довгостроковій перспективі.

Література

1. Орел Ю. Л., Прочан А. О., Нестеренко О. П. Перспективи післявоєнного відновлення економіки України: реалії сьогодення. *Академічні візії*. 2024. Т. 31, № 338.14. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11096562> (дата звернення: 27.05.2025).
2. Хмарська І., Кучерява К., Клімова І. Особливості післявоєнного відновлення економіки України. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-31> (дата звернення: 27.05.2025).
3. Agreement on Security Cooperation and Long-Term Support Between Ukraine and the Czech Republic – Official website of the President of Ukraine. *Official website of the President of Ukraine*. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/ugoda-pro-spivrobotnictvo-u-sferi-bezpeki-ta-dovgostrokovu-p-92237> (date of access: 27.05.2025).
4. Akhvlediani T. Explaining Ukraine's Recovery and Reconstruction: What, How and When?. URL: https://cdn.ceps.eu/wp-content/uploads/2024/06/Explainer-2024-05_Ukraine-reconstruction-1.pdf (date of access: 11.06.2025).

5. An increasingly important partner. Poland's exports to and investment in Ukraine. *OSW Centre for Eastern Studies*. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2024-08-05/increasingly-important-partner-polands-exports-to-and> (date of access: 27.05.2025).

6. Czech Republic Boosts Economic Cooperation with Ukraine – Oj. *Odessa Journal | Main*. URL: <https://odessa-journal.com/petr-fiala-czech-republic-is-interested-in-expanding-economic-cooperation-with-ukraine> (date of access: 27.05.2025).

7. Czech Republic has received hundreds of millions of euros from the EU to involve Czech companies in the reconstruction of Ukraine | MPO. *Ministerstvo průmyslu a obchodu*. URL: <https://mpo.gov.cz/en/guidepost/for-the-media/press-releases/czech-republic-has-received-hundreds-of-millions-of-euros-from-the-eu-to-involve-czech-companies-in-the-reconstruction-of-ukraine--286571/> (date of access: 27.05.2025).

8. Department for Business & Trade. Ukraine: Trade and investment factsheet. URL: <https://www.gov.uk/government/statistics/uk-trade-and-investment-with-ukraine> (date of access: 27.05.2025).

9. Eardley N. How much has the US given to Ukraine?. *BBC Home – Breaking News, World News, US News, Sports, Business, Innovation, Climate, Culture, Travel, Video & Audio*. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/crew8y7pwd5o> (date of access: 27.05.2025).

10. I F. Prospects of Ukrainian-Polish Cooperation in the Context of Reconstruction of Ukraine – Prism Ua. *Prism Ua*. URL: <https://prismua.org/en/english-prospects-of-ukrainian-polish-cooperation-in-the-context-of-reconstruction-of-ukraine/> (date of access: 27.05.2025).

11. Investing in Ukraine's Recovery | Internationale Politik Quarterly. *IPQ Frontpage | Internationale Politik Quarterly*. URL: <https://ip-quarterly.com/en/investing-ukraines-recovery#:~:text=quarterly,by%20the%20German%20Economic> (date of access: 27.05.2025).

12. Poland's aid to Ukraine [PL/EN/DE/UKR]. *President.pl*. URL: <https://www.president.pl/news/polish-aid-for-ukraine,93908> (date of access: 20.05.2025).

13. Pukhalska Y. Recovery and regional development of Ukraine after the war with russia. *Actual Problems of Economics*. 2023. P. 88–98. URL: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2023-1-265-88-98> (date of access: 27.05.2025).

14. UK aid to Ukraine – ICAI. *ICAI*. URL: <https://icai.independent.gov.uk/html-version/uk-aid-to-ukraine-2/> (date of access: 27.05.2025).

15. Ukraine / Czechia. *The Observatory of Economic Complexity*. URL: <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/ukr/partner/cze> (date of access: 27.05.2025).

16. Ukraine – Czech Republic: trade between the countries during the war. *GMK*. URL: <https://gmk.center/en/posts/ukraine-czech-republic-trade-between-the-countries-during-the-war/#:~:text=war%20gmk,lower> (date of access: 27.05.2025).

17. Ukraine Oversight. Funding Dashboard. *Home – Ukraine Oversight*. URL: <https://www.ukraineoversight.gov/Funding/> (date of access: 27.05.2025).

18. Ukraine Oversight. *U.S. Government Accountability Office (U.S. GAO)*. URL: <https://www.gao.gov/ukraine-oversight> (date of access: 27.05.2025).

19. Ukraine's GDP fell 29.1% in 2022 during Russia's invasion. *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/ukraines-gdp-fell-291-2022-during-russias-invasion-2023-04-13/> (date of access: 27.05.2025).

20. Ukraine's Road to Recovery: A Strategic Moment for Dutch-Ukrainian Cooperation. *Home | Agroberichten Buitenland*. URL: <https://www.agroberichtenbuitenland.nl/actueel/nieuws/2025/05/22/ukraines-road-to-recovery-a-strategic-moment-for-dutch-ukrainian-cooperation> (date of access: 27.05.2025).

21. Ukraine Support Tracker – A Database of Military, Financial and Humanitarian Aid to Ukraine. *Kiel Institute*. URL: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/> (date of access: 27.05.2025).

22. Ukraine / United States. *The Observatory of Economic Complexity*. URL: <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/ukr/partner/usa> (date of access: 27.05.2025).

23. United States Imports from Ukraine – 2025 Data 2026 Forecast 1992-2024 Historical. *Trading economics | 20 million indicators from 196 countries*. URL: <https://tradingeconomics.com/united-states/imports/ukraine> (date of access: 27.05.2025).

24. World Bank Group. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. *World Bank*. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/02/15/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released> (date of access: 27.05.2025).

Анотація

Вівчар І. В., Постельжук О. П., Крет О. В. Міжнародні економічні відносини як інструмент відновлення України в післявоєнний період: виклики та перспективи. – Стаття.

Дана стаття досліджує багатовекторний вплив міжнародної економічної допомоги на забезпечення макрофінансової стійкості та формування інституційного підґрунтя для післявоєнної реконструкції України протягом 2022–2024 років. Російська повномасштабна агресія спричинила катастрофічний обвал української економіки на 30%, масштабну руйнацію критичної інфраструктури, енергетичних систем, транспортних мереж та масову вимушену міграцію населення, що вимагає фінансування відновлення в обсязі 486 млрд доларів США згідно з оцінками Світового банку. Методологічною основою є комплексний порівняльний аналіз грантово-кредитних механізмів, детальне статистичне узагальнення фінансових потоків від ключових міжнародних донорів та систематизація емпіричних даних провідних міжнародних організацій і національних інституцій.

Результати дослідження переконливо засвідчують, що стратегічні партнери – Європейський Союз (понад 77 млрд євро), США (22,9 млрд доларів прямої бюджетної підтримки), Велика Британія (5 млрд фунтів стерлінгів), Польща (4,91% власного ВВП) та Чехія – забезпечили не лише ефективну компенсацію критичного дефіциту ліквідності, а й широкомасштабну торговельну лібералізацію, технічну модерні-

зацію інфраструктури та створення альтернативних логістичних коридорів. Водночас детально виявлено системні структурні бар'єри: надзвичайно високі військові ризики для приватних інвестицій, значну інституційну фрагментацію донорських програм, перманентні корупційні загрози та критичний дефіцит кваліфікованих управлінських кадрів. Наукова новизна полягає в концептуалізації міжнародної допомоги як трансформаційного каталізаторного чинника, що органічно поєднує невідкладне антикризове реагування з довгостроковою структурною модернізацією через «зелено-цифрову» трансформацію, поглиблену інтеграцію в європейські ринки та масштабне залучення приватного капіталу під державні гарантії. Практичне значення дослідження полягає у формулюванні конкретних рекомендацій щодо створення ефективної координаційної платформи донорів, впровадження дієвих механізмів воєнного страхування та розробки прозорих науково обґрунтованих критеріїв пріоритизації проектів відбудови.

Ключові слова: міжнародна економічна допомога, післявоєнне відновлення, Україна, макрофінансова стабільність, інституційна реформа, «зелено-цифрова» трансформація, координація донорів.

Summary

Vivchar I. V., Postelzhuk O. P., Kret O. V. International economic relations as a tool for Ukraine's post-war recovery: challenges and prospects. – Article.

This article examines the comprehensive multifaceted impact of international economic assistance on ensuring macro-financial stability and establishing robust institutional foundations for Ukraine's post-war reconstruction during the critical period of 2022–2024. Russia's devastating full-scale aggression precipitated a catastrophic 30% economic collapse, extensive critical infrastructure destruction, energy system devastation, transportation network disruption, and unprecedented mass population displacement, necessitating

comprehensive reconstruction financing estimated at \$486 billion according to authoritative World Bank assessments. The rigorous methodological framework employs systematic comparative analysis of sophisticated grant-loan mechanisms, detailed statistical aggregation of substantial financial flows from key international donors, and comprehensive systematization of empirical data from leading international organizations and national institutions.

Research findings conclusively demonstrate that strategic partners – the European Union (exceeding €77 billion), the United States (\$22.9 billion in direct budget support), the United Kingdom (£5 billion), Poland (4.91% of national GDP), and the Czech Republic – provided not only effective liquidity deficit compensation but also extensive trade liberalization, comprehensive technical modernization, and alternative logistical corridor establishment. Simultaneously, detailed analysis identified persistent systemic barriers: extraordinarily high war-related risks for private investments, significant institutional fragmentation of donor programs, pervasive corruption threats, and critical shortages of qualified management personnel. The scientific novelty lies in conceptualizing international assistance as a transformational catalytic factor organically combining urgent crisis response with long-term structural modernization through green-digital transformation, deeper European market integration, and large-scale private capital attraction under state guarantees. The practical significance involves formulating specific recommendations for establishing effective donor coordination platforms, implementing robust war insurance mechanisms, and developing transparent scientifically-grounded project prioritization criteria for comprehensive reconstruction efforts.

Key words: international economic assistance, post-war reconstruction, Ukraine, macro-financial stability, institutional reform, green and digital transition, donor coordination.

Дата надходження статті: 15.06.2025

Дата прийняття статті: 28.07.2025

Опубліковано: 10.09.2025